

ביאורים

את 'מסילת ישרים' ניתן לחלק לשלוש מדרגות יסודיות של עבודת ה', כאשר בכל מדרגה ישנן מספר מידות המתאימות אל אותה המדרגה. מדרגות אלו מופיעות בספרנו בסדר עולה מן היסוד המחויב ועד למדרגה הגבוהה ביותר. שלוש המדרגות הן מדרגת הצדיק, החסיד והקדוש.

מידות הזהירות, הזריות והנקיות בהן עסקנו עד עכשיו שייכות אל מדרגת הצדיק, ואילו עכשיו, לאחר לימודן וביסוסן של מידות אלו, עובר העיסוק אל מדרגת החסיד.

השלב הראשון שבו עוסק הרמח"ל ביחס למדרגת החסיד הוא מידת ה'פרישות'. הפרישות כשמה כן היא - לנהוג בפרישות ולשמור מרחק מסוים מעולם החומר. פרישה זו איננה פרישה רק מהדברים האסורים, כמו חזיר וכדומה, אלא אף מהדברים המותרים שלא אסרה אותם התורה, כמו ממתקים וכדומה.

הנהגת הפרישות מקובלת אמנם בדתות אחרות, אבל דווקא אצלנו זו דרך בעייתית מאוד. במקומות רבים אנו רואים שחז"ל אינם רואים באור חיובי את הפרישה מהחומר. ביטוי להשקפה זו של חז"ל ביחס לפרישות, מביא הרמח"ל מהירושלמי: "עתיד אדם ליתן דין לפני המקום על כל מה שראו עיניו ולא רצה לאכול ממנו".

דברים אלו של חז"ל מביאים אותנו להבנה שישנם מינים שונים של פרישות, ואינה דומה הפרישות הנהוגה אצל הדתות האחרות לפרישות זו. צריך, אם-כן, להבין כיצד, מתי ולמה יש מקום לדרך הנהגה זו. בשאלה זו נעסוק מחר.

הרחבות

• האם להמשיך ללמוד בפרקי החסידות

שְׁכַל מַה שְׁבָאֲרָנוּ עַד עֵתָהּ הוּא מַה שְׁמַצְטַרֵף אֶל הָאָדָם לְשִׁיחָהּ צְדִיק, וּמִכָּאן וּלְהֵלָאָה הוּא לְשִׁיחָהּ חָסִיד. ספר מסילת ישרים עסק עד עתה בצדיק. המשימה להיות צדיק היא חובתו של כל אדם - לברוח מהרע ולעשות טוב, אולם מדרגת החסיד היא מדרגתם של יחידים. כאן עלינו לשאול אם ראוי לנו לעסוק בדברי החסידות.

הרב אבינר [מסילת ישרים - פירוש, ב עמ' 13-14] עונה שלוש תשובות לשאלה:

תשובה אחת היא שאכן, רוב האנשים אינם במדרגת החסידות, אולם יש חלק מהציבור שהדברים אכן מתאימים לו!

תשובה נוספת היא שהאידיאלים הגדולים של החסידות מתאימים מאוד לפנימיותו וצימאוננו הרוחני של הדור (על פי מאמר 'הדור': "כנפים עשה לו רוחו ובמרומים ימריא" ועוד שם).

עוד מבאר הרב אבינר כי כל אדם צריך לשאוף למטרות הכי עליונות, גם אם הוא איננו ראוי להן עדיין בפועל. כל אחד צריך לשאוף לקדושה ולרוח הקודש! אדם הלומד פרקים אלו בענווה, מתוך הבנה שהוא עדיין רחוק ממימוש החסידות בחייו, לומד לשאת עיניו כלפי מעלה (על פי ישראל ותחייתו כ).

פרק יג - בבאור מִדַּת הַפְּרִישׁוּת

הפְּרִישׁוּת, היא תחלת החסידות. וְתִרְאָה שְׁכַל מַה שְׁבָאֲרָנוּ עַד עֵתָהּ הוּא מַה שְׁמַצְטַרֵף אֶל הָאָדָם לְשִׁיחָהּ צְדִיק, וּמִכָּאן וּלְהֵלָאָה הוּא לְשִׁיחָהּ חָסִיד.

וְנִמְצָא הַפְּרִישׁוּת עִם הַחֲסִידוּת הוּא כְּמוֹ הַזְּהִירוּת עִם הַזְּרִיזוּת, שֶׁזֶה בְּסוּר מֵרַע וְזֶה בְּעֵשֶׂה טוֹב.

וְהִנֵּה כָּל הַפְּרִישׁוּת הוּא מַה שְׁאָמְרוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ (יבמות כ ע"א), "קִדְשׁ עֲצָמְךָ בְּמִתְרָ לְךָ", וְזֹאת הִיא הוֹרְאָתָהּ שֶׁל הַמְּלָאָה עֲצָמָהּ פְּרִישׁוּת, רוּצָה לוֹמַר, לְהִיֵּת פּוֹרֵשׁ וּמְרַחֵק עֲצָמוֹ מִן הַדְּבָר, וְהִינֵנוּ שְׁאוֹסְרֵי עַל עֲצָמוֹ דְּבַר הַתֵּר, וְהַפְּנִינָה בְּזֶה לְשֵׁלֵא^ו יִפְגַּע בְּאִסוּר עֲצָמוֹ.

וְהַעֲנִין, שְׁכַל דְּבַר שִׁיכַל לְהוֹלֵד מִמֶּנּוּ גְרַמַּת רַע אִף עַל פִּי שֶׁעֲכָשׁוּ אִינוֹ גּוֹרֵם לוֹ, וְכֹל-שֶׁכֵּן שְׁאִינֵנוּ רַע מִמֶּשׁ, יִרְחַק וְיִפְרֵשׁ מִמֶּנּוּ.

וְהַתְּבוּנָה וְתִרְאָה שִׁישׁ כָּאֵן שְׁלֹשׁ מִדְּרָגוֹת, יֵשׁ הָאִסוּרִים עֲצָמִים וְיֵשׁ סִיגוּתֵיהֶם, וְהֵם הַגְּזֵרוֹת וְהַמְשַׁמְרוֹת שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל, וְיֵשׁ הַהֲרַחֲקִים שֶׁמְטַל עַל כָּל פְּרוֹשׁ וּפְרוֹשׁ לְעֵשׂוֹת לְהִיֵּת כּוֹנֵס בְּתוֹךְ שְׁלוֹ וּבוֹנֵה גְדָרִים לְעֲצָמוֹ, דְּהִינֵנוּ, לְהִנִּיחַ מִן הַהֲתַרִים עֲצָמִים שֵׁלֵא נֶאֱסְרוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל וּלְפָרֵשׁ מֵהֶם, כְּדִי שִׁיחָהּ מְרַחֵק מִן הַרַע הַרַחֵק גְּדוֹל.

וְאִם תֹּאמְרוּ, מִנֵּינִן לָנוּ לְהִיֵּת מוֹסִיפִים וְהוֹלְכִים בְּאִסוּרִים, וְהִרִי חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ אָמְרוּ (ירושלמי נדרים פרק ט, הלכה א), "לֹא דִיָּךְ מַה שְׁאֲסָרָה תוֹרָה שְׁאֵתָהּ בָּא לְאֲסוֹר עֲלֶיךָ דְּבָרִים אַחֲרָיִם?", וְהִרִי מַה שְׁרָאוּ הַחֲכָמִים זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ בְּחֲכָמָתָם שֶׁצְרִיךְ לְאֲסוֹר וּלְעֵשׂוֹת מְשַׁמְרַת כְּבָר עֲשׂוּהוּ וְזֶה שֶׁהִנִּיחוּ לְהִתֵּר הוּא מִפְּנֵי שְׁרָאוּ הִיֵּחוּ רְאוּי לְהִתֵּר וְלֹא לְאֲסוֹר, וְלִמָּה נִחְדַּשׁ עֵתָהּ גְזֵרוֹת אֲשֶׁר לֹא רָאוּ הֵם לְגַזֵּר אוֹתָם? וְעוֹד שְׁאִין גְּבוּל לְדַבֵּר הַזֶּה, וְנִמְצָא אִם כֵּן הָאָדָם שׁוֹמֵם וּמְעֵנָה וְלֹא נִהְיָה מִן הָעוֹלָם כָּלֵל, וְחֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ אָמְרוּ (ירושלמי קדושין פרק ד, הלכה יא), "שֶׁעֲתִיד אָדָם לָתֵן דִּין לְפָנֵי הַמְּקוֹם עַל כֹּל מַה שְׁרָאוּ עֵינָיו וְלֹא רָצָה לְאָכַל מִמֶּנּוּ, אִף עַל פִּי שֶׁהָיָה מִתֵּר לוֹ וְהָיָה יְכוֹל, וְאִסְמִיכוּהָ אֶקְרָא^ו (קהלת ב, ט), "וְכֹל אֲשֶׁר שְׁאָלוּ עֵינָיו לֹא אֲצַלְתִּי^ו מֵהֶם".

- הַתְּשׁוּבָה הִיא, כִּי הַפְּרִישׁוּת וְדַאי צְרִיךְ וּמְקַרָּה, וְהַזְּהִירוּ עֲלֵיו הַחֲכָמִים זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ. הוּא מַה שְׁאָמְרוּ (ספרא קדושים פרשה א ה"ב), "קִדְשִׁים תְּהִיֵּנוּ" (ויקרא יט, ב) - "פְּרוֹשִׁים תְּהִיֵּנוּ".

עוֹד אָמְרוּ (תענית יא, א), "כֹּל הַיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית נִקְרָא קְדוֹשׁ קַל-וְחָמֹר מְזוּיֵר". עוֹד אָמְרוּ (פסיקתא דרב כהנא פסקא ו, נט, ב), "צְדִיק אֲכָל לְשִׁבְעַ נְפִשׁוֹ" (משלי יג, כה), "זֶה חֲזָקִיהוּ מִלֶּךָ יְהוּדָה, שֶׁהִי מַעֲלִים לוֹ עַל שְׁלַחְנוּ שְׁנֵי לְטָרִין שֶׁל יָרֵךְ^ו וְכוּ". עוֹד אָמְרוּ (כתובות קד, א) בְּרַבְנֵנוּ הַקְדוֹשׁ, שֶׁבִּשְׁעַת מִיתָתוֹ זָקַף עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹתָיו וְאָמַר, "גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֵׁלֵא נִהְיֵיתִי מִן הָעוֹלָם הַזֶּה אֲפֹלוּ בְּאֲצַבְע קִטְנָה שְׁלִי". עוֹד אָמְרוּ (עין שם תוד"ה ו'לא), "עַד שֶׁאָדָם מִתְּפַלֵּל עַל דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁיִּכְנָסוּ בְּתוֹךְ מַעְיֵו, יִתְּפַלֵּל עַל אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֵׁלֵא יִכְנָסוּ בְּתוֹךְ מַעְיֵו". הֵן כֹּל אֵלֶּה מֵאֲמָרִים מוֹרִים בְּפִרוֹשׁ צָרֵךְ הַפְּרִישׁוּת וְהַחֻבָּה בּוֹ. אֲמָנָם עַל כֹּל פְּנִים צְרִיכִים אֲנוּ לְתַרְץ הַמֵּאֲמָרִים הַמּוֹרִים הַפֶּךָ זֶה.

לְשֵׁלֵא - כְּדִי שֵׁלֵא. **וְאִסְמִיכוּהָ אֶקְרָא** - וּסְמַכּוּ לְדְרוֹשׁ זֹאת מֵהַפְּסוּק. **לֹא אֲצַלְתִּי** - לֹא מִנְעַתִּי. **שֶׁל יָרֵךְ** - וְלֹא אֲכָל בָּשָׂר.

היחס בין הפרישות לחסידות

מהות הפרישות וטעמה

ארבעה טעמים (לכאורה) שלא להוסיף איסורים

חמש ראיות לצורך בפרישות

